

לבנינה של הערה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה תצג

כ"ט בניסן תשפ"ד
פרשת "קדושים"

"הודיע ה' ישועתו"

נס ההצלה מהמתקפה האיראנית

השנה העברי, זהו מקרה יחידאי לחודש שכולו אור.

בעולם הישיבות נהוג אומנם שחודש ניסן מהווה תקופת 'בין הזמנים', אך כחלק מהרגשת המצב בעם ישראל ושותפותנו עם הכלל בעת המלחמה, בחרנו כמו ישיבות נוספות לחזור אל ספסלי הישיבה מוקדם מן הרגיל.

כך ראוי לעשות בהתאם לדברי הנצי"ב מוולוז'ין על הפסוקים שקראנו בשמחת תורה, כאשר עדיין לא ידענו את משמעות הדברים ולאן המאורעות עתידים

להוליך אותנו: "שִׁמַח זְבוּלוֹן בְּצִאתָךְ וַיִּשְׂכַּר בְּאַהֲלֵיךָ"⁴ - "לעולם זאת על ישראל, בשעה שיוצאים למלחמה מייחדים אנשים לתורה ולתפלה, כל היום שיוצאים עם הלוחמים לאהלי השדה. וזהו ברכת משה: 'שִׁמַח זְבוּלוֹן בְּצִאתָךְ' למלחמה", כפי שמקיימים חיילינו בני הישיבה ושאר חיילי צה"ל הגיבורים היוצאים למלחמת

"הַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁעוּת בּוֹ מְקִיפּוֹת"

היום הוא יום כ"ט בניסן, ערב ראש חודש אייר. לכאורה היום אמור לנהוג ביום זה 'יום כיפור קטן' כבכל ערב ראש חודש, אולם ישנם ארבעה חודשים שבהם לא נוהג 'יום כיפור קטן'. ראשי תיבות של חודשים אלו הם 'חטא"ת'¹, כאשר הא' מציינת את חודש אייר². זאת משום שחודש ניסן כולו, מתחילתו ועד סופו, הוא חודש שבכולו מאיר אור אלוקי עליון.

מו"ר הרב הדרי זצ"ל היה אומר ששמו של החודש - ניסן, הוא מלשון 'נס' ומבטא את הניסים הגלויים שהתרחשו בחודש זה בו נוצר עם ישראל³. לכן אף איננו אומרים תחנון במשך החודש כולו. אין לתופעה זו יָרַע בלוח

¹ עיין אשי ישראל, פרק לט, סעיף יא

² עיין משנה ברורה, סימן תכט, סעיף קטן י

³ עיין בני יששכר, מאמר ניסן, מאמר א, אות ז: "נקרא ניסן חודש של ניסים גלים מוגבהים למעלה מן הטבע והשכל, חודש אשר הוא מוכן לניסים מששת ימי בראשית, ליל שמורים הוא לה".

⁴ דברים, פרק לג, פסוק יח

מאז פרוץ המלחמה. ראש המחלקה למאבק באנטישמיות ב'הסתדרות הציונית' אמרה כי מפרוץ המלחמה נרצחו שישה יהודים ברחבי העולם על רקע אנטישמי. גם 'ארגון הועד העולמי' חשף נתונים מדאיגים על עלייה בתקריות אנטישמיות. נציגים מכלל הארגונים הדגישו שהמצב הנוכחי קשה במידה שלא הייתה מזה שנים רבות, ואם לא תתבצע פעולה תקיפה ומיידית המצב עלול להחמיר.

אקרא בדילוגים ממאמר שהתפרסם באמצעי התקשורת⁶: "נראה שהמצב יצא מכלל שליטה. בקמפוסים של האוניברסיטאות חלה עלייה של עשרות אחוזים בתקריות האנטישמיות. מנכ"לית 'הועד היהודי האמריקאי' (a.j.c) הציגה נתונים מסקר חדש שיצא היום, יום השואה: 86% מהיהודים הצרפתים מרגישים תחת איום למתקפה אנטישמית, 56% העידו שהחשש הוא חשש משמעותי. 44% מיהודי צרפת העידו שמאז הם נמנעים מלבישת פריטים שמזכירים את יהדותם, כמו כיפה או שרשרת מגן דוד. אחד מכל חמישה העיד כי הוא הסיר את המזוזות מחוץ לביתו כדי שלא יותקף. מעבר לכך, כל יהודי רביעי בצרפת הותקף מאז השביעי באוקטובר". דברים נוראים.

אכן, בגלות מפחיד ומסוכן, ובמדינת ישראל מנסים לסייע ליהודי התפוצות. אולם, דומה שיש לכך פתרון נפלא - מדינת ישראל, מדינת היהודים המיוחדת המופלאה והקדושה, יסוד כיסא ה' בעולם, שתחגוג בעוד שבוע בדיוק שבעים ושש שנים לתקומתה. מדינה זו תתקיים לנצח, כמוכח במקורות רבים⁷ וכפי שהבטיחו גדולי ישראל - הרב זצ"ל ב'אורות'⁸, הרב חרל"פ⁹ וכפי שהראה

המצווה של הגנת עם ישראל בשמחה, 'ויששכר באהליך' - באוהלי המחנה שעל שדה המלחמה עסוק בתורה ותפלה". שואל הנצי"ב: מדוע לא יצא שבט יששכר למלחמה? וכי הוא פטור מכך? ומשיב: "דיששכר בעצמו לא היה בעלי מלחמה עד בא דוד, כמו שכתוב בברכת יעקב לבניו, אבל הלכו עם זבולון לתורה ולתפלה". אנו אמנם איננו יכולים להיכנס לרפיה, אולם אנו שותפים עם לוחמינו בבית המדרש, וחברינו בני הישיבה נלחמים כחלק מצה"ל במערכה קדושה וגדולה זו.

יישר כוח לגיבורי החיל בני הישיבה ששבו לישיבה מתוך גבורה, גבורת הרוח. ייתכן שחבריכם עודם לומדים בבית או מטיילים בגולן, אבל אנו זכינו להתאזר בגבורה דווקא בשבוע זה בו נוהגת מידת הגבורה ברמזי ספירת העומר.

”ובגוים הָהֵם לֹא תִרְגֵּעַ”

ברצוני להתייחס בקצרה לאירוע משמעותי מאוד בעיניי שהתרחש במהלך 'בין הזמנים', שאני סבור שחשוב שנתייחס אליו ונתבונן עליו באופן מעמיק.

הבוקר שמעתי מהרב סגל שליט"א על הפחד שאחז את יהודי דרום אמריקה לשמע האיום האיראני על מדינת ישראל, ובעקבותיו מספר תלמידים בטלו את בואם לארץ. אומללים אלו עדיין שרויים בגלות בה שוררת מארת התורה:⁵ "ובגוים הָהֵם לֹא תִרְגֵּעַ... וּפְחַדָּהּ לִלְהָ וַיּוֹמַם...". כך מתרחש לצערנו בדרום אמריקה, בניו יורק, בצרפת ובמקומות רבים נוספים, עקב האנטישמיות הנושאת את ראשה בימים אלו.

נמסר בתקשורת כי אתמול התכנסה 'הועדה לביקורת המדינה' בראשות חבר הכנסת מיקי לוי וקיימה דיון בנוגע למאבק הדיפלומטי והתקשורתי בתנועת החרמות וגילויי האנטישמיות בחו"ל. נמסרו בדיון זה נתונים מדאיגים על הזינוק באנטישמיות ברחבי העולם

⁶ ערוץ 7
⁷ עיין בביאורו של הרב שלמה אבינר שליט"א לאורות התחייה, חלק ב, נספח עג, שליקט מקורות רבים בעניין.
⁸ אורות התחייה, פרק כו: "מאמין הוא העם כולו, שאין גלות עוד אחרי הגאולה ההולכת ומתחלת שלפנינו".
⁹ מי מרום, חלק ו, פרק ע, עמוד רכז: "ואמנם הדבר ברור כשמש בצהרים שחורבן שלישי לא יהיה עוד, ומדינת ישראל שקמה לתחיה בל תמוט לעולם ועד".

⁵ דברים, פרק כח, פסוקים סה-סו

נמחיש את דברי הרמב"ן במציאות אותה חווינו בחודש ניסן.

סובבה ההשגחה האלוקית ושהיתי ברחוב בדיוק בעת המתקפה מאיראן, עוד לפני שנשמעה האזעקה. עיניי ראו ולא זר, עשרות שובלי-אש חותכים את השמיים ומסתיימים ביירוט כלי המשחית. היה זה אירוע מבהיל ביותר.

בתקופתנו ההנהגה האלוקית מוליכה אותנו לעבר חזרת הנבואה, ועל כן היא העניקה תבונה לבני אנוש להצליח לכוונן מערכות שביכולתן לפתח את כלי הראייה והדמיון ולראות לפנינו מראות אלוקים. כך דברים שונים זוכים לתפוצה רחבה בהרבה מהיקף הרגיל.

על ידי כך, העולם כולו ראה כיצד מאות טילים וכטב"מים, שנשאו סך הכל יותר משישים טון חומר נפץ - כמות הקרובה לפצצה הגרעינית שהוטלה על הירושימה ונגאסקי במלחמת העולם השנייה, כמות חומר נפץ שלא ידעה האנושות מתחילת קיומה במתקפה אחת - שעטו לעבר מדינת ישראל, אך לא אירע דבר. התוצאה הייתה כה מופלאה ונגדה כל סטטיסטיקה אנושית, עד שאין לנו אלא להכיר בכך שהיה זה נס מעל הטבע ממש. לעיני העולם כולו - במדיה, במכ"מים, ברדארים, בלוויינים - נודעה בגלוי יד ה' השומרת על עמו, כדברי הרמב"ן.

שמעתי מהרב רוני קלופשטוק שליט"א, בשם מומחה לבליסטיקה מבוגרי הישיבה, שאפילו אם היו מצליחים לעצור את המתקפה בלי פגיעות רק בשמונים אחוזים היה זה נקרא בעולם הבליסטיקה הצלחה כבירה מעל המידה הרגילה. אולם, כאן מדובר על תשעים ותשע אחוזי הצלחה ועל אפס נפגעים במדינת ישראל!

על מצב זה נאמר¹²: **«וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ»** - הם אמורים לפחד, לא אנחנו. נגלה לעינינו ולעיני העולם כולו קידוש השם עצום, כאשר הכל רואים שהנהגה האלוקית עם מדינת ישראל היא הנהגה של אהבה

לי הרב בן-ציון פריימן זצ"ל במדרש תנחומא¹⁰ - והיא המקום הבטוח ביותר ליהודים בעולם.

«וְנֹדְעָה יַד ה' אֶת עַבְדֵּיו»

לכאורה, יש לשאול: כיצד ניתן לטעון שמדינת ישראל היא המקום הבטוח ביותר עבור יהודים, שהלוא אף על פי שבעולם נרצחו שישה יהודים בשל אנטישמיות הרי במדינת ישראל מתרחשים פיגועים ויהודים רבים נרצחו?

את התשובה לכך יש ללמוד ממועדי חודש ניסן. הרמב"ן בשלהי פרשת בא מלמדנו את הלקח שעלינו ליטול עימנו מחג הפסח ומליל הסדר, אותם חגגו לא מכבר¹¹: **«וּמִן הַנְּסִים הַגְּדוֹלִים הַמְּפֹרְסָמִים אִדָּם מוֹדָה בְּנִסִּים הַנִּסְתָּרִים»**, הנוהגים בדרך הטבע, **«שֶׁהֵם יִסּוּד הַתּוֹרָה כּוֹלָה. שְׂאִין לְאָדָם חֶלֶק בַּתּוֹרָה מִשֶּׁה רַבִּינוּ עַד שְׂנֵאֲמִין בְּכָל דְּבָרֵינוּ וּמְקָרֵינוּ שְׂכּוֹלִים נִיִּסִּים, אִין בָּהֶם טַבַּע וּמִנְהַגוֹ שֶׁל עוֹלָם»**, וכולם מהווים תגמול של שכר או עונש. אולם, מאחר ולא תמיד אנו מצליחים להצביע על הקשר בין המאורעות לשכר ועונש, אנו עוסקים בהחדרת האמונה בכך בכל יום מימי חיינו, ובפרט בליל הסדר. סיפור יציאת מצרים נועד אפוא ללמדנו גם את האמונה בניסים הנסתרים, שהם עיקר הנהגת ה' בעולמו.

ממשיך הרמב"ן ומדגיש שישנה אפשרות לזהות את ההנהגה האלוקית ביתר שאת בהנהגת הכלל: **«וַיִּתְּפַסְּמוּ»** - כלומר: יצאו ממחבואם ויהיו ניכרים - **«הַנְּיִסִּים הַנִּסְתָּרִים בְּעֵינֵי הַרְבִּיִּם»** - כשהם נוגעים לרבים ולכלל כולו - **«כֹּאשֶׁר יָבֵא בִיעוּדֵי הַתּוֹרָה בְּעֵינֵי הַבְּרֻכּוֹת וְהַקְּלֻלוֹת... וְאָמַר בְּקִיּוֹם: «וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ»** - כל העולם כולו, בכל אמצעי התקשורת והמדיה, נוכח כי שם ה' קרוי עלינו!

«וּמִבְּשָׂרֵי אֶחְזָה אֱלֹהִים»

¹⁰ שופטים, סימן ט: «שֵׁאִין מְתִישְׁבִין בֶּאֱרָצָם אֲלָא בְּגֹאֲלָה שְׁלִישִׁית, גֹּאֲלָה רֵאשׁוֹנָה זֹו גֹּאֲלָת מְצָרִים, גֹּאֲלָה שְׁנִיָּה זֹו גֹּאֲלָת עֲזָרָא, הַשְּׁלִישִׁית אִין לָהּ הַפְּסֵק».

¹¹ פירוש הרמב"ן, שמות, פרק ג, פסוק טז

¹² דברים, פרק כח, פסוק י

להתווכח עם התוצאה, שהלוא אפילו 'החץ' אינו מסוגל להגיע לאחוזי הצלחה גבוהים כל כך ולאפס נפגעים. זהו נס הגלוי לעיני כל העמים וצריך להיות גלוי בעיקר ללב שלנו, כדי שנאמין ונבטח בקב"ה. עלינו להפנים כי הקב"ה הוא המשען עליו אנו נשענים, ולא על משענת הקנה הרצוץ¹⁶, הקרויה נשיא ארצות הברית ביידן, שמזה מספר חודשים לא העבירה די תחמושת למדינת ישראל. על ה' אנו נשענים ובעזרתו אנו לוחמים, ומי שאינו לוחם כעת בחזית המלחמה לוחם בחזית בית המדרש. אנחנו זוכרים זאת ועל כן איננו מפחדים, בפרט בארץ ישראל ובמדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתנו, בה חי ויחיה עמנו בבטחה לנצח.

“חסדי ה' אצקיד”

בשולי הדברים נעדכן כי בחסד אלוקי מופלא חברנו אברהם מרדכי בן יעל אנסבכר, אמנם נפצע קשה אבל חי ויחיה בעזרת ה'. היום, בשעה שתים עשרה ושלוש דקות, כתב לי אביו שברוך ה' מצבו הולך ומתייצב וכבר מתחילים להוריד את ההרדמה. חסדי ה' עימנו! צריך להודות על כך שאיננו בעיצומם של ימי 'שבעה'. המצב היה ממש כפסע מכך.

וחסד. בתוך מסתריו של העולם הזה, בו הנהגת ה' מכוסה, נגלתה לעין כל ידו הרחומה של קודשא בריך הוא מעל לגדרי הטבע.

כעת, בעומדנו ימים ספורים לפני יום העצמאות, מתאים להזכיר שלאמתו של לדבר כל עניינה של מדינת ישראל הוא קידוש השם בעולם וגילויו בעולמו¹³, כפי שנאמר בפיוט שנהוג לאומרו ביום הכיפורים: **“על יִשְׂרָאֵל גְּאֻתוֹ... על יִשְׂרָאֵל רוֹמְמוֹתוֹ”** - הקב"ה מתגלה ברוממות על עם ישראל¹⁴.

“וידי ה' משען לי”

ברצוני לסיים בפירוש נפלא של הגאון מווילנה על ברכת **“מִשְׁעָן וּמִבְטָח לְצַדִּיקִים”**, המובא בפירוש 'אבני אליהו' - עד שהקב"ה ימלא את בקשתם של הצדיקים הוא משמר את כוחם להאמין ולבטוח בו: **“[ה]גם שהוא מבטח לצדיקים הבוטחים בו ונותן שאלתם לאחר זמן, קודם יבוא שאלתם הוא משען להם שלא יאבדו בטחונם בו יתברך”**. ריבונו של עולם מתגלה לבניו לעיתים, כדי שלא ידמו שהם עזובים תחת חשכת הגלות. הגר"א מביא כדוגמה לכך שעוד טרם היציאה ממצרים כבר הראה הקב"ה נפלאות, וכך היה גם בימי אחשוורוש ש"קודם שנתלה המן הראה להם גדולת מרדכי..." על אף שארך זמן עד שהגיעה הישועה השלמה. **“וכן לעתיד כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות להיות משען לנו בבטחוננו בו יתברך”**.

הקב"ה שלח לנו את ההתקפה הנוראה הזו מידי העומדים עלינו לכלותנו, והצילנו מידם לעיני העולם כולו על ידי השתדלותנו והאמצעים המתוחכמים העומדים לרשותנו. הגר"א מפרש את הצירוף **“מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמִגֵּן”** כי 'עוזר' הוא **“שמברך מעשה ידיו של אדם”**¹⁵ היינו לאדם הנוהג בהשתדלות והוא עוזר לנעזר. לא ניתן

¹³ עיין אורות, אורות ישראל, פרק ו, אות ז: "מדינת ישראל, יסוד כסא ד' בעולם, שכל חפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד".

¹⁴ עיין מסילת ישרים, פרק יט: "שהרי אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל וברבוי כבודם שזה תלוי בזה באמת".

¹⁵ פירוש אבני בסידור 'אשי ישראל', שם

¹⁶ עיין מלכים ב, פרק יח, פסוק כא